

STORTINGET

Innst. 171 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Dokument 8:50 S (2024–2025)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Geir Jørgensen, Mimir Kristjánsson og Sofie Marhaug om opprettelse av et statlig mineralselskap

bedt om en vurdering av forslaget. Statsrådens uttalelse følger av vedlagte brev av 17. februar 2025. Komiteen inviterte til skriftlig høring i saken og mottok tre høringsinnspill. Innspillene er sammen med sakens dokumenter tilgjengeliggjort på sakens side på stortinget.no.

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen opprette et statlig mineralselskap for å sikre nasjonal kontroll over strategisk viktige mineralressurser og verdiskaping for fellesskapet.
- Stortinget ber regjeringen sikre at et statlig mineralselskap får i oppdrag å drive letevirsomhet og utvinne mineralforekomsten på Fensfeltet. Utvinningen skal skje på en økologisk bærekraftig måte som sikrer minst mulig tap av matjord og natur, og som sikrer fellesskapet inntekter og verdiskaping lokalt i Nome kommune og i regionen.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 1. februar 2025 til Nærings- og fiskeridepartementet ved statsråd Cecilie Myrseth

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tobias Hangaard Linge, Runar Sjøstad, Rune Støstad og Solveig Vitanza, fra Høyre, Nikolai Astrup, Olve Grotle, Sveinung Stensland og Lene Westgaard-Halle, fra Senterpartiet, Nils T. Bjørke, Jenny Klinge og lederen Erling Sande, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt, fra Sosialistisk Venstreparti, Kari Elisabeth Kaski, fra Rødt, Geir Jørgensen, fra Venstre, Alfred Jens Bjørlo, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Dokument 8:50 S (2024–2025) Representantforslag om opprettelse av et statlig mineralselskap. Komiteen viser til næringsministerens brev av 17. februar 2025, der det blant annet vises til at departementet jobber med et forslag til ny minerallov, som etter planen legges frem for Stortinget før påske.

Komiteen er enig med forslagsstillerne i at kritiske råmaterialer er avgjørende for industriell teknologi, og at etterspørselen etter slike kritiske råmaterialer vil fortsette å øke. I dag er Norge og Europa avhengig av import for å dekke egne behov for råmaterialer og sjeldne jordartsmineraler. Det er av stor strategisk, industriell

og etisk betydning at man blir mer selvforsynt med råmaterialer. Mye utvinning av sjeldne jordartsmineraler foregår i deler av verden med langt mindre strenge helse-, miljø- og sikkerhetsregler enn i Norge og med store mangler innenfor menneskerettigheter og arbeiderrettigheter.

Komiteen påpeker at Kina i dag er totalt dominerende i produksjon av sjeldne jordartsmineraler, både innenfor egne grenser og på eier- og utvinningsida i andre land. Strategisk avhengighet av Kina og andre stormakter er en viktig diskusjon både etisk, strategisk og sikkerhetspolitisk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, mener at mineralnæringen er en viktig fremtidsnæring i Norge og har stort potensial til å bli enda en viktig eksportindustri. I en globalisert industri er stabil tilgang til ulike mineraler svært viktig for produksjon av nødvendige komponenter til bruk i moderne teknologi. Flertallet peker på at verdikjedene til en rekke av de viktigste mineralene er konsentrert til enkeltland og -områder, og at vi nå ser ut til å gå inn i en periode preget av mer usikkerhet, ustabilitet og geopolitiske maktkamper. Flertallet mener derfor det er store muligheter for å utvikle en mineralnæring i Norge som kan skape store verdier og viktige distriktsarbeidsplasser, og som samtidig vil bidra til nødvendige mineraler til moderne og grønn teknologi.

Flertallet mener gode rammevilkår for mineralnæringen, med raske konsesjonsbehandlinger og søknadsprosesser, er den viktigste forutsetningen for å bygge opp en sterk mineralnæring i Norge.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til mineralstrategien regjeringen Støre la frem 21. juni 2023. Disse medlemmer mener at et statlig mineralselskap kan bidra positivt i partnerskap med det private, både for å igangsette og drifte mineralprosjekter. Disse medlemmer mener det er viktig at fellesskapet får ta del i verdiskapingen som kommer som følge av våre felles naturressurser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne mener at det må vurderes nøye hvilken innretning og hvilket mandat et statlig mineralselskap eventuelt skal ha. Disse medlemmer mener at det ikke er hensiktsmessig at Stortinget på nåværende tidspunkt legger begrensninger eller føringer på hvilke felt et eventuelt statlig mineralselskap skal drifte.

Disse medlemmer viser videre til arbeidet med ny minerallov og at forslag til ny lov er ventet å bli lagt frem for Stortinget våren 2025. Disse medlemmer mener at den nye loven kan bidra positivt til at det ska-

pes tydelige og gode rammer slik at flere mineralprosjekter kan starte opp, enn den nåværende loven har. Disse medlemmer mener likevel at det er prematurt å be regjeringen opprette et statlig mineralselskap på nåværende tidspunkt, ettersom den nye loven ikke er lagt frem for Stortinget og samtidig som rammene for et slikt selskap må utredes godt. Derfor mener disse medlemmer at regjeringen bør fortsette å følge opp mineralstrategien og det pågående lovarbeidet, med mål at dette skal bidra til å starte opp flere mineralprosjekter på norsk jord.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til EUs Critical Raw Materials Act (CRMA), som er vedtatt i EU, og som bør gjennomføres i norsk rett så raskt som mulig.

Disse medlemmer viser til at Fensfeltet i Nome kommune er Europas største forekomst av sjeldne jordarter, som er avgjørende for utvikling av grønn teknologi i Europa. Denne ressursen representerer en unik mulighet for regional verdiskaping og en styrket norsk posisjon i internasjonale verdikjeder for kritiske mineraler.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til hvor historisk viktig det har vært å prioritere nasjonal kontroll over norske ressurser. Dette inkluderer kontroll over sjeldne jordarter. I den sammenhengen mener disse medlemmer at etableringen av et statlig mineralselskap står helt sentralt, og at mandat og innretning vil bli viktig. Disse medlemmer mener det er naturlig å hente inspirasjon fra oljenæringen, og at det vil kunne bidra til å sikre at inntekter fra utvinning også kommer fellesskapet til gode.

Disse medlemmer forventer at fremdriften på oppfølgingen av punktene i mineralstrategien prioriteres høyt. Disse medlemmer merker seg i forlengelsen av dette at statsråden i sitt svarbrev viser til at en ny minerallov skal legges frem før påske, og forventer i den sammenheng å se tydelige prioriteringer for nasjonal kontroll på ressursene og bedre rammevilkår for aktørene i næringa når det gjelder både lete- og utvinningsvirksomhet. Dette på en måte som kommer både fellesskapet og lokalsamfunn til gode.

Disse medlemmer viser videre til den geopolitiske situasjonen, og at vi lever i en tid preget av et urolig verdensbilde. Disse medlemmer mener det er avgjørende å prioritere norsk forsyningsikkerhet og beredskap. I den sammenheng er det av stor betydning at Norge sikrer egen tilgang til sjeldne jordarter og reduserer avhengigheten av utenlandske leverandører.

Komiteens medlemmer fra Høyre har ved flere anledninger satt søkelys på viktigheten av å legge til rette for økt mineralutvinning i Norge, men mener

etablering av et statlig mineralselskap verken er formålstjenlig eller hensiktsmessig. Det er andre grep som må på plass for å sikre økt mineralutvinning i Norge, og disse medlemmer viser i den sammenheng til Høyres mineralstrategi av 3. mai 2023 og de konkrete forslagene i denne.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til den geopolitiske situasjonen, der store deler av mineralutvinningen skjer i Kina og Afrika, og der Europa er avhengig av å importere flere kritiske mineraler. Disse medlemmer mener det er nødvendig med en egenproduksjon av mineraler for å unngå at mineraler kan benyttes som et handelspolitisk pressmiddel.

Disse medlemmer viser til Innst. 74 S (2023–2024), der Fremskrittspartiet blant annet fremmet forslag om å etablere et statlig kapitalfond for mineralnæringen etter finsk modell. Disse medlemmer mener økt tilgang til kapital er nødvendig for at mineralnæringen kan ha videre vekst og imøtekomme det stadig økende behovet for mineraler. Markedet for å kapitalisere opp aktuelle mineralprosjekt i Norge er krevende, og et statlig investeringsfond vil bidra til å få fart på mineralnæringen i Norge. Dette vil bidra til at mineralfunn utvikles til industrielle prosjekter.

Disse medlemmer mener staten først og fremst må tilrettelegge for investeringer og verdiskaping i norsk mineralnæring gjennom bedre rammevilkår, fremfor etablering av et statlig mineralselskap.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen se på muligheten for økt nordisk samarbeid om utvinning og foredling av mineraler og forskning og utvikling for å begrense miljøutfordringene.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å styrke veiledningsfunksjonen til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF).»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere et pålegg om at mineralselskaper må etablere et individuelt miljøfond. Avsetning av midler skal inn på en sperret konto for å sikre overdekning og beplantning av deponi under gruvedriften og etter at den har opphørt.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan kommunene kan sitte igjen med en større del av verdiskapingen knyttet til mineralvirksomhet, og herunder vurdere om produksjonsavgift kan være hensiktsmessig for at kommunene skal ha insentiv til å legge til rette for mer virksomhet.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om etablering av et statlig mineralfond etter finsk modell.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre en enklere og mer samordnet konsesjonsbehandling for mineralutvinning i Fastlands-Norge.»

«Stortinget ber regjeringen foreslå nødvendig finansiering på 100 mill. kroner til forskning og utvikling når det gjelder håndtering av avgangsmasse ved utvinning av mineraler.»

«Stortinget ber regjeringen foreslå å øke bevilgningen til Norges geologiske undersøkelse (NGU) for å kartlegge mineralressursene i Norge.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at tilgang på kritiske råmaterialer er helt avgjørende for den industrielle utviklingen i Norge, og for overgangen bort fra fossil-samfunnet som hele verden står overfor. Disse medlemmer påpeker at etterspørselen etter disse mineralene har økt drastisk og vil fortsette å stige i årene som kommer. Den globale forsynings-situasjonen er i dag preget av en farlig avhengighet av import fra land der utvinningen ofte foregår under kritikkverdige forhold, både når det gjelder miljø, arbeiderrettigheter og menneskerettigheter.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at Kinas dominerende posisjon i det globale markedet for sjeldne jordartsmineraler, med kontroll over 85–100 pst. av produksjonen, representerer en betydelig forsynings- og sikkerhetspolitisk risiko. Den strategiske sårbarheten dette innebærer, forsterkes av at Europa kun produserer mellom tre og fem prosent av mineralene som forbrukes. Erfaringene fra pandemien og den påfø-

gende forsyningskrisen har med all tydelighet vist sårbarheten i globale verdikjeder som domineres av enkeltland.

Disse medlemmer påpeker at en fondsmodell vil innebære at det er private aktører som skal høste for tjenesten av fellesskapets ressurser, mens fondet kun får en begrenset avkastning på sine investeringer. Dette står i sterk kontrast til hvordan Norge historisk har forvaltet andre naturressurser, hvor staten gjennom direkte eierskap har sikret at verdiskapingen kommer hele befolkningen til gode.

Disse medlemmer viser til hvordan Sverige gjennom sitt statlige gruveselskap LKAB har demonstrert hvordan statlig eierskap kan kombinere kommersiell drift med samfunnsansvar og bærekraft. LKAB har ikke bare sikret Sverige en ledende posisjon innen europeisk mineralutvinning, men har også vært en pådriver for teknologisk utvikling og det grønne skiftet.

Disse medlemmer minner om at statlige industrilokomotiver historisk har vært grunnlaget for industriutvikling i Norge og vil være avgjørende i overgangen fra fossiløkonomien. På samme måte som Statoil (nå Equinor) spilte en avgjørende rolle i utviklingen av oljeindustrien på norsk sokkel, vil et statlig mineralselskap kunne sikre en bærekraftig utvikling av norsk mineralnæring. Staten har også lang erfaring med mineralvirksomhet både på fastlandet og på Svalbard.

Disse medlemmer understreker at et statlig mineralselskap vil være avgjørende for å sikre nasjonal kontroll over strategisk viktige ressurser, garantere langsiktig forvaltning basert på samfunnets behov, bygge industriell kompetanse og sikre at verdiskapingen forblir i Norge.

Disse medlemmer viser til at i dagens urolige verden må Norge klare å ha kontroll på egne naturressurser. Et statlig mineralselskap vil sikre at ressursene blir utnyttet på vegne av fellesskapet.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av å finne en god balanse mellom utvikling av mineralnæringen og hensynet til miljø og lokalsamfunn. Et statlig mineralselskap vil kunne bidra til en større norsk industri i utvinningen av sjeldne jordarter samtidig som miljøhensyn, lokale arbeidsplasser og verdiskaping sikres. Langsiktig miljøforvaltning er viktig for mineralnæringa. Disse medlemmer mener statlig eierskap må ha som formål å sikre langsiktig drift og demme opp for miljøkonsekvensene som gruvedrift har.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette et statlig mineralselskap for å sikre nasjonal kontroll over strategisk viktige mineralressurser og verdiskaping for fellesskapet.»

Disse medlemmer viser til at Fensfeltet i Nome kommune er en unik mineralforekomst som har vært gjenstand for omfattende kartlegging og analyser over flere år. I juni 2024 ble det bekreftet at området inneholder betydelige forekomster av sjeldne jordartsmineraler som er kritiske for fremtidens industri og teknologiutvikling. Disse medlemmer viser til at det er påvist 8,8 mill. tonn sjeldne jordartsoksider (TREO), hvorav 1,5 mill. tonn er magnetrelaterte sjeldne jordarter som neodym og praseodym. Disse mineralene er helt avgjørende komponenter i produksjonen av sterke magneter for elektriske motorer, MR-maskiner og forsvarsteknologi.

Disse medlemmer understreker at dette gjør Fensfeltet til Europas største kjente forekomst av disse kritiske mineralene, og representerer derfor en historisk mulighet for Norge til å ta en ledende posisjon i europeisk mineralproduksjon.

Disse medlemmer viser til at Nome kommune gjennom vedtak i kommunestyret både i april 2022 og juni 2024 eksplisitt har bedt om etablering av et statlig mineralselskap.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt merker seg at regjeringen siden lanseringen av mineralstrategien i 2023 har holdt døren åpen for både et statlig mineralselskap og et mineralfond, men har blitt stående på «vurderingsstadiet». Disse medlemmer påpeker at en fondsmodell har klare begrensninger. Et fond kan bidra med kapital, men kan ikke sikre nasjonal kontroll over strategiske ressurser eller bygge industriell kompetanse. Det har heller ikke samme mulighet til å garantere langsiktig drift basert på samfunnets behov eller å sikre lokale ringvirkninger og arbeidsplasser.

Disse medlemmer mener dette reflekterer en viktig erkjennelse av at private aktører alene ikke kan garantere den langsiktige og bærekraftige utviklingen disse ressursene krever. Kommunens bekymring for at lokalsamfunnet risikerer å sitte igjen med omfattende naturinngrep uten varige verdier dersom private aktører skulle selge seg ut eller gå konkurs, må tas på største alvor.

Disse medlemmer merker seg at Nærings- og fiskeridepartementet i januar 2025 foreslo Rare Earths Norway AS (REN) sitt prosjekt på Fensfeltet som kandidat for Minerals Security Partnership (MSP). Selv om dette representerer en viktig anerkjennelse av prosjektets potensial, understreker det samtidig sårbarheten ved å overlate strategisk viktige ressurser til private aktører alene. Disse medlemmer påpeker at MSP-status vil kunne åpne for betydelige internasjonale investeringer, men at man uten et statlig mineralselskap risikerer at kontrollen over disse strategiske ressursene gradvis blir ut av norske hender.

Disse medlemmer viser til at REN har utviklet ambisiøse planer for bærekraftig gruvedrift gjennom sitt «Invisible Mine»-konsept, som innebærer en elektrifisert og autonom gruve med tilbakefylling av over-skuddsmasser. Disse medlemmer mener dette illustrerer det teknologiske potensialet som ligger i utviklingen av Fensfeltet, men understreker samtidig at slik teknologiutvikling best kan realiseres gjennom langsiktig statlig eierskap og kontroll.

Disse medlemmer påpeker at Fensfeltets potensial som leverandør av opptil 10 pst. av Europas behov for sjeldne jordartsmetaller gjør det spesielt viktig at utvinningen skjer på en måte som balanserer hensynet til effektiv ressursutnyttelse med strenge krav til miljø og bærekraft. Et statlig mineralselskap vil være best egnet til å sikre en slik balanse, samtidig som det kan garantere at verdiskapingen kommer lokalsamfunnet og fellesskapet til gode.

Disse medlemmer understreker betydningen av at utvinningen av mineralressursene i Fensfeltet må skje på en måte som sikrer minst mulig tap av matjord og natur, og som ivaretar lokale interesser gjennom hele driftsperioden. Statlig eierskap og drift vil være avgjørende for å sikre at disse hensynene blir ivaretatt på en forsvarlig måte.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at et statlig mineralselskap får i oppdrag å drive letevirsomhet og utvinne mineralforekomsten på Fensfeltet. Utvinningen skal skje på en økologisk bærekraftig måte som sikrer minst mulig tap av matjord og natur, og som sikrer fellesskapet inntekter og verdiskaping lokalt i Nome kommune og i regionen.»

Komiteens medlemmer fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne mener at det primære virkemiddelet for å sikre tilgang til nødvendige mineraler og metaller må være økt effektivisering og gjenvinning. Gjenvinningsgraden for de fleste metaller er i dag lav, og det finnes store mengder av mange metaller som allerede er utvunnet og i omløp. I en framtidig grønn og sirkulær økonomi må gjenbruk og resirkulering av metaller være viktigere enn ny utvinning.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til Innst. 74 S (2023–2024), der det etter forslag fra Miljøpartiet De Grønne ble vedtatt å

«be regjeringen legge fram en plan for økt gjenbruk og gjenvinning av kritiske mineraler, herunder sjeldne jordartsmetaller, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Dette medlem viser til at kritiske råmaterialer er uunnværlige for teknologier i mange strategiske sektorer og for funksjonen til mange industrielle øko-

systemer. De har stor strategisk betydning og høy forsyningsrisiko. Etterspørselen etter disse materialene antas å øke, og Norge og Europa er foreløpig avhengig av import for å dekke sitt behov, særlig med tanke på det grønne og digitale skiftet. Det gjelder ikke minst ulike sjeldne jordartsmetaller som er nødvendige i det meste av moderne teknologi. Derfor er utviklingen av Fensfeltet svært viktig. Dette medlem viser til Innst. 74 S (2023–2024), der dette medlem foreslo følgende:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for hvordan mineralutvinning ved Fensfeltet kan foregå på en måte som styrker demokratiske verdikjeder og forsyningsikkerheten for Norge og Europa, som ikke forurenser, og som ikke ødelegger natur, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen vurdere å styrke veiledningsfunksjonen til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF).

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen vurdere et pålegg om at mineralselskaper må etablere et individuelt miljøfond. Avsetning av midler skal inn på en sperret konto for å sikre overdekning og beplantning av deponi under gruvedriften og etter at den har opphørt.

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen opprette et statlig mineralselskap for å sikre nasjonal kontroll over strategisk viktige mineralressurser og verdiskaping for fellesskapet.

Forslag fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan kommunene kan sitte igjen med en større del av verdiskapingen knyttet til mineralvirksomhet, og herunder vurdere om produksjonsavgift kan være hensiktsmessig for at kommunene skal ha insentiv til å legge til rette for mer virksomhet.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne:*Forslag 5*

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om etablering av et statlig mineralfond etter finsk modell.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:*Forslag 6*

Stortinget ber regjeringen sikre at et statlig mineral-selskap får i oppdrag å drive letevirsomhet og utvinne mineralforekomsten på Fensfeltet. Utvinningen skal skje på en økologisk bærekraftig måte som sikrer minst mulig tap av matjord og natur, og som sikrer fellesska-pet inntekter og verdiskaping lokalt i Nome kommune og i regionen.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 7*

Stortinget ber regjeringen sikre en enklere og mer samordnet konsesjonsbehandling for mineralutvin-ning i Fastlands-Norge.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen foreslå nødvendig finan-siering på 100 mill. kroner til forskning og utvikling når det gjelder håndtering av avgangsmasse ved utvinning av mineraler.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen foreslå å øke bevilgnin-gen til Norges geologiske undersøkelse (NGU) for å kart-legge mineralressursene i Norge.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre føl-gende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen se på muligheten for økt nordisk samarbeid om utvinning og foredling av mine-raler og forskning og utvikling for å begrense miljøutfor-dringene.

Oslo, i næringskomiteen, den 18. mars 2025

Erling Sande

leder

Bengt Rune Strifeldt

ordfører

Næringsministeren

Stortingets næringskomité
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/808-3

17. februar 2025

Dokument 8:50 S (2024-2025) Representantforslag om opprettelse av et statlig mineralselskap - vurdering

I regjeringens mineralstrategi er ett av tiltakene at det skal vurderes om det skal opprettes et eget statlig mineralselskap eller fond for å sikre lønnsom og bærekraftig utvikling av kritiske råvarer. Tiltaket er til vurdering i departementet. Dette er en sak som krever grundig utredning og det er for tidlig å trekke en konklusjon nå. Opprettelse av et statlig mineralselskap vil også ha budsjettmessige konsekvenser som vil avhenge av hvordan selskapet eventuelt organiseres og bør dermed utredes tilstrekkelig før det tas en beslutning. Statlig eierskap bør for øvrig vurderes i lys av om det er det beste tiltaket for å nå målene, eller om det er andre tiltak som treffer bedre.

Myndighetenes viktigste ansvar er å etablere gode og forutsigbare rammevilkår og regelverk. Norge har utvinning av kritiske mineraler, produksjon av kritiske råvarer, og potensial for å øke både mineralutvinning og ny industri. En viktig del av rammevilkårene for slik virksomhet er et godt samarbeid med partnerland og allierte for å bidra til at verdikjedene for kritiske råvarer er robuste. Vi har i den sammenheng inngått flere industripartnerskap, med bl.a. EU, Tyskland og Frankrike. Vi har også inngått en «Memorandum of Cooperation» med USA og vi er medlem av Mineral Security Partnership (MSP). For hensyn til nasjonal sikkerhet, samfunnsikkerhet og beredskap vil også regulering være et sentralt virkemiddel.

Regjeringen arbeider med problemstillingene knyttet kritiske mineraler langs flere spor. Vi jobber blant annet med et forslag til ny minerallov og tar sikte på å levere dette til Stortinget til påske.

Når det gjelder Fensfeltet er jeg enig med forslagstillerne i at dette er en interessant forekomst med potensial for fremtidig utvinning, men det er fortsatt et langt utviklingsløp som gjenstår. Det er, som for alle mineralprosjekter, nødvendig med en rekke utredninger, tillatelser og avklaringer før det er avklart om det er grunnlag for gruvedrift. Det må også tas hensyn til at det allerede er private selskaper som har etablerte rettigheter og utviklingsprosjekt der i dag som må respekteres. Mitt inntrykk er at selskapene i Fensfeltet har god dialog med kommunen og berørte statlige myndigheter.

I januar i år foreslo Nærings- og fiskeridepartementet selskapet Rare Earth Norways prosjekt til MSP. Prosjektet skal nå gjennomgå noen steg, og dersom det ender med at prosjektet godkjennes vil det gi tilgang til nettverket til MSP-medlemmene. Å løfte prosjekter gjennom MSP vil kunne bidra til å synliggjøre dem. Departementet har også i 2024 gitt tilskudd på 2,5 mill. kroner til Nome kommune for å legge til rette for god fremdrift i planavklaringene. Dette er en viktig del av arbeidet frem mot mulig fremtidig gruvedrift i Fensfeltet.

Med hilsen

Cecilie Terese Myrseth